

IJTIMOYIY HIMOYA VA UNING IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDAGI AHAMIYATI

Qudratova G.M.

Osiyo xalqaro universiteti o'qituvchisi.

Egamberdiyeva Sabrina Shuxrat qizi

Osiyo xalqaro universiteti talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15044877>

Annotatsiya. *Ijtimoiy himoya tizimi jamiyatdagi ijtimoiy tenglikni ta'minlash va iqtisodiy barqarorlikni oshirishning muhim vositalaridan biri hisoblanadi. Ushbu maqolada ijtimoiy himoyaning ahamiyati, uning iqtisodiy o'sishga ta'siri hamda xalqaro va milliy darajadagi amaliy tajribalar tahlil qilinadi. Maqolada ijtimoiy himoyaning asosiy turlari, ularning aholi farovonligi va iqtisodiy faollikka ta'siri statistik ma'lumotlar asosida ko'rib chiqiladi.*

Kalit so'zlar: *Ijtimoiy himoya, iqtisodiy rivojlanish, ijtimoiy tenglik, bandlik, davlat siyosati, farovonlik, pensiya tizimi, yordam dasturlari.*

Ijtimoiy himoya tizimi zamonaviy davlatlarning ajralmas qismi bo'lib, u fuqarolarni ijtimoiy va iqtisodiy qiyinchiliklardan himoya qilishga xizmat qiladi. Ijtimoiy himoya tizimi asosan uch yo'nalishda amalga oshiriladi: pensiya ta'minoti, ijtimoiy nafaqalar va bandlik dasturlari. Bunday tizimlar ijtimoiy adolatni ta'minlash bilan birga, iqtisodiy rivojlanishga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Ijtimoiy himoyaning asosiy shakllari:

1. Pensiya tizimi – aholining mehnat faoliyatidan keyingi hayot sifatini ta'minlaydi va iste'mol talabini oshirish orqali iqtisodiy o'sishga hissa qo'shadi.
2. Ijtimoiy yordam dasturlari – kam ta'minlangan qatlamlarga moddiy yordam ko'rsatish orqali ularning asosiy ehtiyojlarini qondirish va iste'mol bozorini qo'llab-quvvatlashga xizmat qiladi.
3. Bandlik dasturlari – ishsizlik darajasini kamaytirish va iqtisodiy faollikni oshirish orqali davlat iqtisodiyotiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Iqtisodiy rivojlanishda ijtimoiy himoyaning o'rni:

- Ishsizlikni kamaytirish – ijtimoiy dasturlar orqali ishsizlarga moddiy yordam berish, ularni qayta tayyorlash va bandligini oshirish orqali iqtisodiy faollik kuchaytiriladi.
- Aholining iste'mol qobiliyatini oshirish – pensiyalar va nafaqalar aholining xarid qobiliyatini oshirib, ichki bozordagi talabni qo'llab-quvvatlaydi.

• Ishchi kuchining salomatligi va samaradorligi – sog‘liqni saqlash va ijtimoiy xizmatlarga investitsiya qilish orqali ishchi kuchining unumdorligi ortadi.

O‘zbekistonda ijtimoiy siyosat va uning natijalari:

O‘zbekiston Respublikasi ijtimoiy himoya tizimini takomillashtirish va aholi farovonligini oshirish maqsadida bir qator islohotlarni amalga oshirmoqda. Jumladan:

• 2022-yilda “Temir daftar”, “Ayollar daftari” va “Yoshlar daftari” tizimlari orqali 2 milliondan ortiq fuqaroga ijtimoiy yordam ko‘rsatildi.

• 2023-yilda ijtimoiy nafaqalar va yordam pullarini moliyalashtirish uchun davlat budjetidan 30 trillion so‘mdan ortiq mablag‘ ajratildi.

• Pensiya ta‘minoti doirasida minimal pensiya miqdori muntazam oshirib borilmoqda va 2024-yil uchun o‘rtacha pensiya miqdori 1,5 million so‘mga yetdi.

• Aholini uy-joy bilan ta‘minlash maqsadida 2023-yilda 20 mingdan ortiq arzon uy-joylar qurilib, ijtimoiy himoyaga muhtoj oilalarga imtiyozli ipoteka kreditlari ajratildi.

• Yangi ish o‘rinlari yaratish doirasida 2023-yilda 500 mingdan ortiq kishi bandlik dasturlari asosida ishga joylashtirildi.

Jahon Banki ma‘lumotlariga ko‘ra, rivojlangan mamlakatlarda YAIMning 15-25% ijtimoiy himoya dasturlariga yo‘naltiriladi, rivojlanayotgan mamlakatlarda esa bu ko‘rsatkich 5-10% atrofida. O‘zbekistonda 2023-yilda ijtimoiy himoya uchun ajratilgan mablag‘ 2022-yilga nisbatan 17% ga oshgan va YAIMning 12,3% ini tashkil qilgan.

Ijtimoiy himoya nafaqat ijtimoiy adolatni ta‘minlash, balki iqtisodiy o‘sishni qo‘llab-quvvatlash vositasi sifatida ham katta ahamiyatga ega. Uning samarali tashkil etilishi aholining turmush darajasini yaxshilash, bandlikni oshirish va iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlash imkonini beradi. O‘zbekiston Respublikasi hukumatining ijtimoiy himoya sohasidagi sa‘y-harakatlari ijtimoiy adolat va iqtisodiy barqarorlikni oshirishga qaratilgan bo‘lib, kelgusi yillarda ham bu boradagi islohotlar davom ettirilishi kutilmoqda. Shu sababli, davlat tomonidan ijtimoiy himoya tizimini takomillashtirish strategik ahamiyatga ega vazifa hisoblanadi.

REFERENCES

1. Qudratova, G. M. (2025). THE EVALUATION OF UNIVERSITY COMPETITIVENESS: A REVIEW OF METHODOLOGIES. *SHOKH LIBRARY*.
2. Azimov, B. F., Maksudovich, A. Z., & Qudratova, G. M. (2025). THE IMPORTANCE OF INNOVATION IN ENHANCING THE COMPETITIVENESS OF HIGHER EDUCATION UNIVERSITIES. *SHOKH LIBRARY*.

3. Sodiqova, N. (2025). METHODOLOGY FOR DEVELOPING STUDENTS' TECHNICAL THINKING IN ECONOMICS CLASSES. *International Journal of Artificial Intelligence*, 1(1), 885-891.
4. Islomova, M., & Sodiqova, N. (2025). ILM-FAN VA TA'LIMDAGI INNOVATION RIVOJLANISHNING DOLZARB MUAMMOLARI. *Modern Science and Research*, 4(2), 300-307.
5. Bahodirovich, X. B. (2025). XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA HISOB YURITISH SIYOSATI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(6), 210-215.
6. Bahodirovich, X. B. (2025). BUXGALTERIYA HISOBINING O'RGANISH USULLARI. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(5), 257-262.
7. Ёкүбов, А. Б., & Алимова, Ш. А. (2024). МАКРОЭКОНОМИКА: ЭВОЛЮЦИЯ ТЕОРИИ И СОВРЕМЕННОЙ ПРАКТИКИ.
8. Abidovna, A. S. (2025). INVESTMENT PROJECTS: ADVANCED MANAGEMENT AND EVALUATION. *SHOKH LIBRARY*.
9. Hakimovich, T. M. (2025). EKSPORT RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA DIVERSIFIKATSIYANING AHAMIYATI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(4), 112-121.
10. Hakimovich, T. M. (2025). O 'ZBEKISTONDA EKSPORTNI RAG 'BATLANTIRISH UCHUN FOYDALANILADIGAN MOLIVAVIY VOSITALAR TAHLILI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(5), 141-150.
11. Ibodulloyevich, I. E. (2024). O 'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SAMARADORLIGINI OSHIRISH MUAMMOLARI VA ISHBILARMONLIK MUHITINI YAXSHILASH ISTIQBOLLARI. *Gospodarka i Innowacje.*, 51, 258-266.
12. EI, I. (2025). MINTAQALAR VA MA'MURIY HUDUDLAR TADBIRKORLIK FAOLIYATINI INVESTITSIYA BILAN TA'MINLOVCHI IQTISODIY TIZIM SIFATIDA. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(6), 58-69.
13. Azimov, B. F., & Yodgorova, Z. Y. (2025). METHODS OF STUDYING THE STATE OF COMPETITION IN THE EDUCATIONAL SERVICES MARKET. *SHOKH LIBRARY*.
14. Azimov, B. F. (2025). INNOVATSIYALARNI QO 'LLAB-QUVVATLASH XIZMATLARI: ISPANIYA, POLSHA VA BOLGARIYA TAJRIBALARI. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(4), 12-23.

15. Raxmonqulova, N. O. (2025). DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY ON A GLOBAL SCALE AND THE EXPERIENCE OF COUNTRIES. *SHOKH LIBRARY*.
16. Қизи Рахмонкулова, Н. О. (2023). КИЧИК САНОАТ ЗОНАЛАРИНИНГ ХУДУДЛАР ИҚТИСОДИЁТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДАГИ ЎРНИ.“. *Экономика и туризм” международный научно-инновационной журнал*, 6, 14.
17. Shadiyev, A. X. (2025). DEVELOPMENT OF THE CURRICULUM FOR ECONOMIC DISCIPLINES IN PRIVATE UNIVERSITIES. *FARS International Journal of Education, Social Science & Humanities.*, 13(1), 389-396.
18. Shadiyev, A. X. (2025). METHODS OF TEACHING THE “ECONOMIC THEORY”. *SHOKH LIBRARY*.
19. Zaripova, G., & Naimova, N. (2025). INFLYATSIYA VA UNI BARTARAF ETISH CHORA-TADBIRLARI. *Modern Science and Research*, 4(2), 371-378.
20. Akbarovna, N. N. (2025). PROBLEMS OF INCREASING INVESTMENT ACTIVITY IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION. *SHOKH LIBRARY*.
21. Supiyevna, B. M. (2025). G’AZNACHILIK-DAVLAT MOLİYASINING ENG MUHIM BO’LAGI. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(5), 117-123.
22. Supiyevna, B. M. (2025). BUDGETING IN THE PUBLIC SECTOR. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(6), 90-95.
23. Jumayeva, Z. (2023). BASICS OF NATIONAL ECONOMIC DEVELOPMENT. *Modern Science and Research*, 2(12), 296-300.
24. Bostonovna, D. Z. (2023). CONCEPTUAL BASIS OF IMPROVEMENT OF BANK AUDIT IN COMMERCIAL BANKS. *IMRAS*, 6(6), 118-124.
25. Tagayeva, R., & Bobojonova, M. J. (2025). BYUDJET, UNING SHAKLLANISHI VA TAQSIMLANISHI. *Modern Science and Research*, 4(2), 387-393.
26. Bobojonova, M. J., & Toshev, M. H. (2025). JAHON BOZORIDA YASHIL IQTISODIYOTNI MOLİYALASHTIRISH TENDENSIYASI: FAKTLAR VA KO‘RSATKICHLAR ASOSIDA TAHLIL. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(4), 120-128.
27. Жумаева, З. К. (2024). РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКИХ ИНДУСТРИЙ КАК ФАКТОР РОСТА НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ: ОБЗОР ЗАРУБЕЖНОГО ОПЫТА И ПЕРСПЕКТИВЫ ДЛЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН.
28. Жумаева, З. К. (2024). Инвестиционная Активность Как Основной Элемент Организационно-Экономического Механизма Маркетинга Территории. *Miasto Przyszłości*, 55, 1411-1417.

29. Ibragimov, A. (2025). PROSPECTIVE WAYS OF ATTRACTING FOREIGN INVESTMENT TO THE NATIONAL ECONOMY. *International Journal of Artificial Intelligence*, 1(1), 137-143.
30. Qahhorova, J., & Ibragimov, A. (2025). XORIJIY INVESTITSİYALAR AHAMIYATI, OMILLARI VA ISTIQBOLLARI. *Modern Science and Research*, 4(2), 283-291.
31. Алимова, Ш. А., & Джураева, М. С. (2025). ИННОВАЦИИ И ЦИФРОВИЗАЦИЯ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ: ПЕРСПЕКТИВЫ И ПРОБЛЕМЫ. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(4), 120-126.
32. Алимова, Ш. А., & Джураева, М. С. (2025). СТРАТЕГИЧЕСКОЕ УПРАВЛЕНИЕ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(4), 82-89.
33. Игамова, Ш. З. (2024). МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО ФОРМИРОВАНИЮ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИННОВАЦИОННОГО развития ПРЕДПРИЯТИЙ СТРОИТЕЛЬНЫХ МАТЕРИАЛОВ. *Gospodarka i Innowacje.*, 43, 335-340.
34. Игамова, Ш. З. (2021). Особенности инноватики на предприятиях промышленности строительных материалов. *Архитектура. Курилиш. Дизайн Илмий-амалий журнал. ТАҚИ*, 263-267.
35. Baxtiyorova, J., & Djurayeva, M. S. (2025). BOZOR IQTISODIYOTI SHAROITIDA RAQOBATNING ROLI. *Modern Science and Research*, 4(2), 477-485.